

Pochas requisitas, purtrets fermes e bger spazi per sentimaints e reflecziun es il concept dal töch.

fotografias: Mayk Wendt

Dumandà davo

«Nus pruvains da fer üna punt»

FADRINA HOFMANN

Posta Ladina: Gianna Olinda Cadonau, la segunda ediziun dal Festival Travers es ida afin. Che es sto quista vouta oter cu tar la prüma ediziun?

Gianna Olinda Cadonau: Nus vains inclus auncha dapü glied d l'Engiadina o dad otras valledas rumauntschas, taunt illa produczun da teater «Miu bab, ses archiv ed jeu» culs duos actuors laics e Lorenzo Polin e cul coro viril indigen, scu eir tar la produczun da teater «New World» culs giuvenils dal Lyceum Alpinum Zuoz. Nus ans vulains inragischer, ma eir rester experimentels illas fuormas da teater e cun collavuraziuns, per exaimpel cul teater a Cuoir a u cul festival da teater naziunel Play chi ho interess vi da nossas produczions.

L'intent principel dal Festival Travers es da promover töchs da teater rumauntschs. Que traunter oter cul «premi travers zuoz». Sün che mettais pais cur cha'l töch premio es tschernieu?

Tal töch premio esa important cha'l autur surdo sieu text ad ün tschert punct in oters mauns. Nus nu vulains üna persuna chi surpiglia duos rollas, autura e redschissura per exaimpel. Que vo nempe eir per exerciter a lavurer cun ün text. Güsta per nus Rumauntschas e Rumauntschs es que important. Nus vains suvent sü differentes chapels illa Rumauntschia, essans actuors, autuors, traductuors e que tuot in d'üna. I'l cas dad Asa Hendry e Rebekka Bangerter ho funcziuno la collavuraziun fich bain e que as muossa eir sül palc.

Che respundais vus a la critica da singulas e singuls cha'l Festival Travers promouva be ün teater eliter?

Quellas vuschs criticas do que. Que es üna dumanda cha nus ans fains intensivamaing. Nossa resposta es cha que nu do propi cunfins traunter professiun professiunel e teater populer. La realisaziun dal text dad Asa per exaimpel es fich performativ. El es in quel sen contemporau ch'el es experimentel in sia fuorma, ma la tematica es fich da cò, que vo per ün tema muntagnard, pautil. Nus vains ün coro da laics e be ün actur dals trais es professiunel. Nus pruvains da fer üna punt. Natürelmaing do que chosas chi rendan ün text pü difficil per til chapir, ils töchs cha nus musains nu sun populers i'l sen classic. I'l teater rumauntsch vainsa üna granda tradiziun da teater populer chi fuorma la fundamainta, ma nus vains eir üna pitschna scena viscla, vivainta, professiunela. Nus vulains avoir las duos rivas ed üna punt chi las collia. Nus vulains chatter üna lingua cumünaivla e da la tschercher, que fo enorm plaschair.

Gianna Olinda Cadonau es mainagestiun dal Festival Travers Zuoz.

La fin d'eivna passeda ho gieü lö il seguond Festival Travers a Zuoz. Il cour da l'evenimaint es sto il töch da teater «Bab, siu archiv ed jeu» dad Asa Hendry. La premiera in venderdi saira i'l Zuoz Globe ho inchanto.

FADRINA HOFMANN

Ün töch dad üna persuna sursilvana preschanteda sün ün palc engiadinais - funcziuna que? La resposta es sto in venderdi saira ün applaus frenetic dad ün public entusiasmo. Ils üns haun forsa druvo düraunt la prüma part dal töch la traducziun tudas-cha, otras s'haun tgnidas vi dals texts valladers o puters projectos vi da la paraid, sül pla-fuond o giò per terra. Ed üna u l'oter varo simplamaing be perseguito il gö expressiv dals trais actuors Lorin Könz, Bistgaun Capaul e Lorenzo Polin.

Pochas requisitas, purtrets fermes e bger spazi per sentimaints e reflecziun - que es il concept da la redschissura Rebekka Bangerter pel töch «Bab, siu archiv ed jeu». L'istorgia cumainza mütta cun pleds scrits sün placats chi sumaglian ad assas. Cun mincha frasa cha'ls homens muossan al public dvainta il s-chandler pü pitschen. «Quei toc ei in'emprova». «Seigies precauts». «Ils maletgs da quei toc ein filigrans». «La historia ei curta denton custeivla».

Pes in buatschas e charn da verms Id es l'istorgia dal bap. Ella quinta dad ün mat chi ho stuvieu ir ad alp cun sieu barba. Dad ün mat chi ho patieu telmaing fraid ch'el s-chudaiva sieu pes aint illas buatschas fras-chas da las vachas. Il mat ho tschüf cuolps, ho gieü inreschantüna da la mamma, ed el ho stuvieu mangier tuotta sted la charn dad ün vdè crappo - eir cur cha'ls verms as stortigliaivan fingiä cuaint. «Maglia buob, ei dat nuot auter». Id es l'istorgia dad ün hom chi nu so dis-

cuorrer da que chi til es capito illa infanzia e chi do inavaunt sieu trauma na elavuro a sieus descendents. Que saja üna tschercha dals fastizis da quella violenza in ün sistem da famiglia e scu cha'ls confamigliers disuorran u taschan da que.

Frasas simplas chi vaun a fuond

Il töch es situo in ün muond pautil muntagnard. Ils purtrets sun cuntschaints: güzzer la fotsch, tadler las gratulaziuns aint il radio cun ir cul auto, giuver la murra al tavulin, discuors sur da l'ora... Que do eir adüna darcho mumaints comics, per exaimpel cur cha'l fazöl da nes da stoffa druvo vain picho sü dals homens per süer u cur cha'ls protagonists improvischan cun bajaffer sur da las duonnas aint il public.

La lingua litterara dad Asa Hendry es omnipreschainta, las frsas sun simplas e vaun listess a fuond. «Neve bab, cun tei vai adina bein, era sch'ei va mal». La repetiziun es ün elemaint chi vain druvo consequaintamaing düraunt il töch - ün'allusiun a la repetiziun da l'istorgia da famiglia. Poppas

alvas sainza vistas rapreschaintan l'if-faunt intern abanduno, il grand tschair. Ün purtret da sgrischur e da charezza medemmamaing.

Que do guarischium da plejas

Il töch es gnieu sviluppo in stretta collavuraziun traunter Asa Hendry e Rebekka Bangerter. «Il text dad Asa ho fermes purtrets poetics e que d'eira important da nu surcharger il töch cun persunificaziuns o ogets», ho declaro la redschissura. Dramaturgicamaing ho survgnieu Asa Hendry sustegn dad üna docenta da l'universited a Giessen in Germania, inua cha l'autura stübgia scienzas da teater applichedas. «Il text es bainschi situo in Grischun, la tematica dal trauma intergeneraziunal as cugnuscha però dapertuot», ho managio Asa Hendry.

Adonta da la tematica pesanta nun es il töch deprimant. Sper las plejas aviertas vegna musso cu ch'ellas pudesan gnir guaridas. Quel aspet ho scholt la redschissura da maniera fich fina cun ün coro viril indigen chi chaunta üna chanzun da ninanana e chi lascha inavous al public tuot commoss. «Que

do scu üna transfuormaziun e la conclusiun chi's po deliberer da tschertas dinamicas famigliaras», ho managio Asa Hendry.

Trais protagonists autentics

Dals trais protagonists es be Lorenzo Polin ün actur professiunel. «Quista constellaziun es fich bella e pissera cullas differentas rischs dals actuors per bgera autenticited», uschè Rebekka Bangerter. Il text nun ho rollas fixas adonta cha'ls protagonists rapreschaintan trais generaziuns. Minchün dad els pudess esser il bap u l'iffaunt. In ün punct sun els iffaunt, in l'oter creschieu. Eir quist'idea funcziuna sül palc ed evra il spazi per identificaziun.

«Quist töch es tuot qualchosa oter cu que ch'eu sun adüso da giuver, eu sun pütost quel dal teater populer, da la cumedgia», ho dit Bistgaun Capaul zieva la rapreschantaziun. L'esperienza saja steda buna per el, eir scha'l temp da prouvas saja sto intensiv. «Cha la glied es inchanteda es üna satisfacziun, que ho valieu la paina».

Trais generaziuns sül palc: Bistgaun Capaul, Lorin Könz e Lorenzo Polin.

fotografia: Mayk Wendt

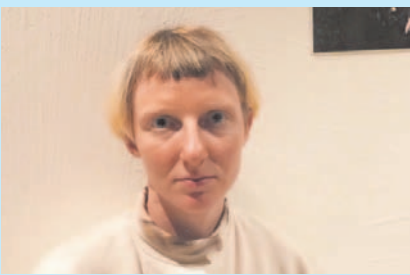
Nadina Derungs, mnedra da la Chasa Editura Rumantscha, Cuoir a

«Il cudesch ‚Archiv‘ dad Asa Hendry es be güsta cumpars tar la chesa editura. «Eau d'he già let ün per voutas il cudesch e chat fich impreschiunant, scu cha quel es gnieu adatto e mis in scena sül palc. Cò e lo d'heja stuvieu pulir daf-vent üna larma.» (gf)

Christian Grütter, co-recter dal Lyceum Alpinum, Zuoz

«I'm plescha cha sun gnidas insembel las trais comuniteds Uniun Travers, la vschinauncha da Zuoz ed il Lyceum Alpinum Zuoz pel festival. Que porta qualchosa a tuots e colliescha la valleda. I vegnan insembel eir cumünaunzas internaziunelas cun las locelas.» (gf)

Asa Hendry, autur:a, Giessen

«Eau d'he grand plaschair da vzair, cu cha tuot ils elemaints da tuot las persunas chi s'haun partecipedas sun gniesu unieus sül palc. Id es interessant da vzair, inua cha'l teater rumauntsch as mouva traunter teater populer e teater contemporaun.» (gf)

Selma Mahlknecht, autura, Zernez

«Il Festival Travers es ün signal fich important chi nu straglüscha be a Zuoz, dimpersè sur la vschinauncha oura in tuot la valleda ed eir illa Rumauntschia. Il festival es ün segn sgür da varieted e modernited. Id es important d'inchaminer novas vias culla lingua.» (gf)

Franca Manz, scenografa, Turich fotografias: Gianina Flepp

«Las reacziuns dal public sun stedas fich autenticas, ma per part eir tuottafat diversas da sias aspettativas. Eau déhe visito la prüma vouta il Festival Travers e chat stupend, cha'l teater rumauntsch exista insomma. Il festival es bain gratagio.» (gf)